

Yttrande

15 november 2019

Försvarsdepartementet

fo.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar SOU 2019:34, Förbättrat skydd för totalförsvaret

Er beteckning: Fö2019/00661/RS

Bakgrund

Regeringen har i den nationella säkerhetsstrategin aviserat en översyn av vilka författningsändringar som kan behöva göras som syftar till att skydda Sveriges totalförsvarsverksamhet så att ansvarsförhållanden mellan stat och kommun förtydligas samt skyddet för totalförsvaret stärks.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen tillstyrker kommitténs förslag

- Att införa ett statligt kontrollsystem för överlåtelse och upplåtelse av egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret
- Att införa en generell skyldighet för kommuner och landsting (regioner) att beakta totalförsvaret i sin verksamhet.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om fyra granskningsmyndigheter. Kunskap om totalförsvarets planering, intressen och krav finns hos respektive länsstyrelse och Länsstyrelsen föreslår att granskningsmyndighet inrättas på varje länsstyrelse.
- Att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses.

Kapitel 1 Författningsförslag

Länsstyrelsen i Västra Götalands län föreslås bli granskningsmyndighet för bland annat Örebro län. Kännedom om det egna länet är av vikt i totalförsvarsplanering och Länsstyrelsen föreslår att granskningsmyndigheter inrättas på varje länsstyrelse. Syftet är att tidigt se mönster i försök till påverkan av totalförsvarets förmåga. Uppgifterna för

granskningsmyndigheterna kräver resurstillskott för att säkra ny kompetens och kompetensutveckling.

Länsstyrelsen avstyrker författningsförslagen i 3 och 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900) att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses.

Förslaget innebär en otydlig planeringsprocess för kommunerna genom att riksintressen har en särställning gentemot andra allmänna intressen enligt plan- och bygglagen. Totalförsvaret finns som ett riksintresse och därför bör riksintresset totalförsvaret användas i stället.

Kapitel 6 Ett förtydligt ansvar för kommuner och landsting

Det behövs uttryckliga bestämmelser om kommuners och landstings skyldighet att beakta totalförsvarets behov eller skyddsintressen. Dels att göra ett tillägg i lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, dels i kommunallagen (2017:725).

Det som anges i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap i dagsläget är inte tillräckligt för kommunerna. Det kan dessutom finnas en vinning i att göra tillägg i kommunallagen om att kommuner och landsting ska beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet och vid behov samråda med statlig myndighet (länsstyrelsen) i frågor gällande totalförsvaret. Detta för att markera behovet och allvaret i frågan.

Kapitel 7 Ökat skydd i den fysiska planeringsprocessen

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att länsstyrelserna utöver riksintressen ska verka för att totalförsvarets intressen inte ska motverkas i översiktsplaneringen. Länsstyrelsen avstyrker vidare att länsstyrelsen ska överpröva och upphäva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses.

Länsstyrelsen ser det som mycket viktigt att bevaka totalförsvarets intressen i den fysiska planeringen. För att, utöver att bevaka riksintressen, verka för att totalförsvarets krav och intressen tillvaratas i samråd som rör planering av mark- och vattenområden, behöver länsstyrelserna generellt höja kompetensen inom området. För detta behöver länsstyrelserna stöd och vägledning från Försvarsmakten och MSB.

Kapitel 14 Närmare om granskningen

Kommunerna kommer föra samråd med länsstyrelsen i det län de tillhör. Länsstyrelsen ska ha detaljkunskaper om sitt län i egenskap av funktionen som högsta civila totalförsvarsmyndighet på regional nivå. På grund av detta bör det vara krav på samråd från granskningsmyndigheten med länsstyrelsen i det län verksamheten ligger utöver Försvarmakten och Säkerhetspolisen.

Det behöver klargöras vilka myndigheter som det ska föras samråd med gällande sektorsvis nödvändiga justeringar i syfte att ge adekvat skydd för totalförsvaret inom specifik verksamhet. Utpekande av sektorsmyndigheter inom totalförsvaret saknas i dag.

Det är oklart hur granskningsmyndigheten ska kontrollera att samråd eller anmälan har skett samt identifiera ägarskiften. Det är även oklart hur ägare får kännedom om att de innehar utpekad egendom.

2 kap. 2 § i förslag till lag om överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret talar om samrådsskyldighet vid upplåtelse om minst tre månader. Det är oklart hur granskningsmyndigheterna ska kontrollera om att upplåtelse inte sker vid flera sammanhängande tillfällen.

Beslut om bifall eller avslag ska alltid skickas för kännedom till de myndigheter som berörs. Detta bör gälla vid alla delar av processen så väl vid inledande granskning som fördjupad.

Besluten ska alltid skickas till Försvarmakten, Säkerhetspolisen och länsstyrelsen i det län objektet ligger. I vissa fall skickas beslutet även till exempelvis Transportstyrelsen eller annan myndighet som möjligen utövar tillsyn utifrån säkerhetsskyddslagstiftningen eller liknande, alternativt ”sektorsmyndigheterna”.

Kapitel 16 Konsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen instämmer med att uppdragen ligger i linje med länsstyrelsens roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet, men det kan komma att påverkas av utredning dir 2018:79 Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar.

Det behövs vägledning och stöd till länsstyrelserna för att kunna genomföra detta uppdrag på ett ansvarsfullt sätt samt resurser för att uppfylla de krav som ställs i en tid med ökat fokus på totalförvarsfrågor.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Larsson med beredskapsdirektör Tiina Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen av beslutet har även chefsjurist Anna Mia Johansson och länsarkitekt Lena Lundkvist deltagit.

Så här hanterar vi dina personuppgifter
Information om hur vi hanterar dessa hittar du på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.